

Underlag till överenskommelse för att förebygga och behandla riskbruk, missbruk och beroende i Örebroregionen

Bakgrund

I proposition 2012/13:77 framgår att landsting och kommuner har ett gemensamt ansvar för missbruks- och beroendevården, såväl förebyggande som behandlande insatser. Kraven på samverkan har förstärkts i fråga om personer som missbrukar alkohol, narkotika, andra beroendeframkallande medel, läkemedel och dopningsmedel. Huvudmännen ska enligt SoL kap. 5 § 9a samt HSL § 8 teckna en överenskommelse om samarbete/samverkan.

Huvudmännen ska verka för god tillgänglighet av vård och stödinsatser. Det gäller vid så väl förstagångskontakter som vid återbesök och i samband med återfall. Personer med missbruks- och beroendeproblematik har ofta problem inom flera olika livsområden. Huvudmännen ska därför i samverkan bidra med sina kompetenser. Insatserna ska utgå från de nationella riktlinjerna för sjukdomsförebyggande metoder och för vård och stöd vid missbruk och beroende.

Syfte

Syftet med underlaget till överenskommelsen är att tydliggöra huvudmännens ansvar i enlighet med lagstiftning och de nationella riktlinjerna för sjukdomsförebyggande metoder och för vård och stöd vid missbruk och beroende och att stödja lokala överenskommelser och att ge en mall för innehåll i lokala överenskommelser.

Lokala förutsättningar

Länets kommuner har olika förutsättningar utifrån samhällsstruktur, befolkningsstruktur och geografiskt läge. Det betyder att behovet av insatser kan skilja sig åt inom länet. Varje kommun måste därför tillsammans med hälso- och sjukvården besluta om hur arbetet ska ske genom lokala eller länsdelsvisa överenskommelser. Vid samverkan i enskilda ärenden används SIP (vid samtycke).

Regional samverkan och länsövergripande överenskommelser

Beroendecentrum är en specialistklinik med ett länsansvar för personer med både psykiatrisk problematik och missbruk och beroende. Vissa insatser erbjuds lokalt. För samverkan finns en samverkansorganisation på politisk, chefs- och verksamhetsnivå. I regionen finns särskilda överenskommelser och riktlinjer avseende

- läkemedelsassisterad rehabilitering vid opiatberoende (LAROS)
- dopning,
- tillnyktring (TNE)
- Samverkan mot alkohol och droger i trafiken (SMADIT).

Innehåll lokala överenskommelser

De lokala överenskommelserna bör innehålla formuleringar om vilken huvudman som gör vad och vad huvudmännen gör tillsammans inom följande områden:

Tillstånd	Rekommenderad åtgärd	Förslag ansvarig verksamhet
Förebyggande		
Riskbruk av alkohol vuxen	Enkla råd Rådgivande samtal Rådgivande samtal med särskild uppföljning Kvalificerat rådgivande samtal Webb- och datorbaserad rådgivning	Allmänpsykiatri Individ- och familjeomsorg Omsorg om funktionsnedsatta Primärvård Somatisk specialistvård Äldreomsorg
Bruk av alkohol gravida Riskbruk av alkohol hos föräldrar till små barn	Rådgivande samtal	Barnhälsovården Barnpsykiatri Beroendecentrum Individ- och familjeomsorg Mödrahälsovården
Riskbruk av alkohol ung vuxen 18-29 år (användning av alkohol hos personer under 18 år är alltid problematisk)	Webb- och datorbaserad rådgivning Rådgivande samtal	Allmänpsykiatri Beroendecentrums ungdomsmottagning Individ- och familjeomsorg Omsorg om funktionsnedsatta Primärvård Psykiatri barn och unga vuxna Somatisk specialistvård
Riskbruk av alkohol vuxen med t.ex. kronisk smärta, övervikt/fetma, högt blodtryck, leverpåverkan, hudsjukdom, depression och ångest.	Rådgivande samtal Kvalificerat rådgivande samtal	Primärvård Somatisk specialistvård

Tillstånd	Rekommenderad åtgärd	Förslag ansvarig verksamhet
Bedömningsinstrument		
Identifiering av alkoholproblem	AUDIT	Allmänpsykiatri Beroendecentrum Individ- och familjeomsorg Primärvården
Identifiering av narkotikaproblem	DUDIT	Allmänpsykiatri Beroendecentrum Individ- och familjeomsorg
Underlag för diagnostik skadligt bruk, missbruk eller beroende av alkohol eller narkotika	ADDIS	Beroendecentrum Individ- och familjeomsorg
Underlag för diagnostik skadligt bruk, missbruk eller beroende av alkohol eller narkotika	SCID I, MINI	Allmänpsykiatri Beroendecentrum Psykiatrin barn och unga vuxna
Bedömning av hjälpbehov alkohol- eller narkotikaproblem	ASI DOK	Individ- och familjeomsorg
Bedömning av hjälpbehov alkohol- eller narkotikaproblem hos ungdomar	ADAD	Beroendecentrum Individ- och familjeomsorg
Medicinska test		
Nyligt intag av alkohol	EtG, EtS i urin	Allmänpsykiatri Beroendecentrum Psykiatrin barn och unga vuxna

Tillstånd	Rekommenderad åtgärd	Förslag ansvarig verksamhet
Långvarigt högt intag av alkohol	CDT, PEth i blod GT i blod ASAT, ALAT i blod	Allmänpsykiatri Beroendecentrum Psykiatrin barn och unga vuxna Primärvården Somatisk specialistvård
Pågående eller nyligt intag av narkotika	Urinprov Patientnära drogtest med urinprov	Allmänpsykiatri Beroendecentrum (Individ- och familjeomsorg) Psykiatrin barn och unga vuxna Primärvården Somatisk specialistvård
Läkemedelsbehandling		
Alkoholabstinens	Bensodiazepiner	Allmänpsykiatrin Beroendecentrum Primärvården Somatisk specialistvård
Alkoholabstinens med risk för epilepsi och delirium	Bensodiazepiner klometiazol, karbamazepin	Allmänpsykiatrin Beroendecentrum Somatisk specialistvård
Delirium tremens	Bensodiazepiner, klometiazol	Allmänpsykiatrin Beroendecentrum Somatisk specialistvård
Alkoholberoende	Disulfiram, akamprosat nalmefen	Allmänpsykiatrin Beroendecentrum Primärvården

Tillstånd	Rekommenderad åtgärd	Förslag ansvarig verksamhet
Långvarigt bruk av benzodiazepiner	Nedtrappning	Allmänpsykiatri Beroendecentrum Primärvården
Långvarigt amfetaminberoende	Naltrexon	Beroendecentrum
Opiatberoende	Buprenorfin-naloxon Metadon Buprenorfin	Beroendecentrum (se överenskommelse Laros)
Opioidanalgetikaberoende -förskrivning	Nedtrappning Buprenorfin-naloxon	Beroendecentrum Primärvården Somatisk specialistvård
Psykosocial behandling		
Missbruk eller beroende alkohol	MET? KBT, återfallsbehandling, CRA, 12-steg, SBNT Psykodynamisk eller interaktionell terapi	Beroendecentrum Individ- och familjeomsorg
Bensodiazepiner	KBT som tillägg till nedtrappning	Beroendecentrum (Primärvården-coach BC)
Cannabis	KBT, HAP, återfallsprev med tillägg av MI eller MET	Beroendecentrum Individ- och familjeomsorg
Centralstimulantia	12-stegsbehandling, MATRIX eller CRA med tillägg av förstärkning KBT, eller återfallsprevention	Beroendecentrum Individ- och familjeomsorg
Psykosocial behandling		
Opiatberoende i Laros	KBT Förstärkningsmetod (CoM) Psykodynamisk terapi	Beroendecentrum (Se särskild överenskommelse)
Opiatberoende i Laros	CRA Återfallsprevention	Individ- och familjeomsorg (Se särskild

Tillstånd	Rekommenderad åtgärd	Förslag ansvarig verksamhet
		överenskommelse)
Nätverks- eller parterapi		
Missbruk eller beroende av alkohol och narkotika	Parterapi som tillägg till annan behandling Nätverksterapi som tillägg till annan behandling	Beroendecentrum Familjerådgivning?
Psykosociala stödinsatser		
Svag arbetsmarknadsanknytning	IPS Arbetsförberedande träningsmodeller	Socialtjänsten
Behov av stöd i boendet	Boendestöd	Socialtjänsten
Hemlöshet	Vårdkedja Bostad först	Socialtjänsten
Behov av samordning	CM strength model	Socialtjänsten
Behov av samordning och svår psykisk sjukdom (Gäller Örebro)	CM samverkande team	Beroendecentrum Socialtjänsten (Se särskild överenskommelse)
Psykosocialt stöd till vuxna anhöriga		
	Al- eller Nar-anoninspirerade stödprogram Coping skills training Craft	Individ- och familjeomsorg
Samsjuklighet		
Alkoholberoende – bipolär sjukdom	Valproat som tillägg till litium	Allmänpsykiatri Beroendecentrum BUV
Alkoholberoende – ADHD	Atomoxetin	Allmänpsykiatri Beroendecentrum BUV
Missbruk eller beroende alkohol/narkotika samtidigt med svår psykisk sjukdom	Integrerad behandlingsmetod -missbruk i kombination med psykiatri	Allmänpsykiatri

Tillstånd	Rekommenderad åtgärd	Förslag ansvarig verksamhet
	(MI/KBT)	Beroendecentrum BUV Individ- och familjeomsorg
Alkoholmissbruk eller beroende samtidigt med depression	Integrerad behandlingsmetod -missbruk i kombination med psykiatri (MI/KBT)	Allmänpsykiatri Beroendecentrum BUV Individ- och familjeomsorg
Psykologisk och psykosocial behandling ungdomar		
Ungdomar med alkohol- eller narkotikaproblem	Kort intervention, ACRA, ACC, HAP, familjebehandling: FFT och MST	Individ- och familjeomsorg
Ungdomar med alkohol- eller narkotikaproblem	MET, MET och KBT och MI	Beroendecentrum
Ungdomar med alkohol- eller narkotikaproblem	BSFT: Brief Strategic Family Treatment (manualbaserad) MDFT: Multidimensional family therapy	Individ- och familjeomsorg
Familjebehandling		
Ungdomar	FFT BSFT: Brief Strategic Family Treatment (manualbaserad) MDFT: Multidimensional family therapy	Individ- och familjeomsorg
Övrigt		
Tillnyktring	Beroendecentrum utför insatsen	Individ- och familjeomsorg (Finns särskilt avtal)
Dopning		

Tillstånd	Rekommenderad åtgärd	Förslag ansvarig verksamhet
Dopning	Identifikation och motivering till behandling	Allmänpsykiatri BUV Individ- och familjeomsorg Primärvård
Dopning	Utredning och behandling	Dopningsmottagningen beroendecentrum
Spelberoende		
Spelberoende där pengar ingår	Identifikation och motivering till behandling	Allmänpsykiatri Beroendecentrum BUV Individ- och familjeomsorg Primärvård
Spelberoende där pengar ingår	Utredning och behandling	Individ- och familjeomsorg Beroendecentrum
Spelberoende där pengar inte ingår (definieras som tvångsbeteende enligt DSM V)	Utredning och behandling	Allmänpsykiatri BUV BUP Primärvård

Process

Ansvar för att skriva lokala överenskommelser åligger respektive huvudman. Även andra aktörer kan ingå, t ex Kriminalvården och Statens institutionsstyrelse (SiS). Underlaget till överenskommelser godkänns i chefsgruppen för samverkan inom social välfärd och vård. Chefsgruppen rekommenderar respektive huvudman att ingå överenskommelser med underlaget som grund.

Uppföljning

Att varje berörd huvudman har en lokal eller ingår i en länsdelsvis överenskommelse för att arbeta i enlighet med lagstiftning och de nationella riktlinjerna för sjukdomsförebyggande metoder och för vård och stöd vid missbruk och beroende den 31 december 2016 följs upp av den regionala samverkansorganisationen.